

KURTULUŞ SAVAŞI VE NAZIM HİKMET

Adnan Özyalçiner

Kurtuluş Savaşı'nda bizi zafere ulaştıran üretip yaratan işçilerle köylülerdir. Onun için Nazım Hikmet Kuvayi Milliye şiirinin başında Onlar'dan söz eder.

*Onlar ki toprakta karınca,
suda balık,
havada kuş kadar
çokturlar;
korkak,
cesur,
câhil,
hakîm
ve çocukturlar
ve kahreden*

*yaratan ki onlardır,
destânımızda yalnız onların mâceraları vardır.*

Nazım Hikmet böyle diyerek Kurtuluş Savaşı'nı destanlaştırmıştır.

Yıl 1919; İstanbul işgal altındadır:

*Biz ki İstanbul şehriyiz,
Fransız, İngiliz, İtalyan, Amerikan
bir de Yunan,
bir de zavallı Afrika zencileri
yer bitirir bizi bir yandan,
bir yandan da kendi köpek döllerimiz :
Vahdettin Sultan,
ve damadı Ferit
ve İngiliz muhipleri
ve Mandacılar.*

15 Mayıs 1919'da İzmir'in işgaliyle Mustafa Kemal ile arkadaşları, Anadolu halkını örgütlemek üzere Samsun'a hareket eder.

19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkıldığında İstanbul hükümetiyle bütün ilişkiler kesilmiştir. Tek yol Anadolu'dur. Anadolu'yu ve Anadolu halkını özgürlüğe kavuşturmadır.

İlk durak Erzurum'dur:

*919 Temmuzunun 23'üncü günü
pek mütevazı bir mektep salonunda
in'ikad etti Erzurum Kongresi.*

.....

*Erzurum'da on dört gün sürdü Kongre :
orda, mazlum milletlerden bahsedildi*

*bütün mazlum milletlerden
ve emperyalizme karşı dövüşlerinden onların.*

*Orda, bir Şûrayı Millî'den bahsedildi,
İradei Milliyeye müstenit bir Şûrayı Millî'den.
Buna rağmen,
«Âsi gelmiyelim» diyenler vardı,
«makamı hilâfet ve saltanata.»
Hattâ casuslar vardı içinde.*

*Buna rağmen,
«Bütün aksâmı vatan birküldür» denildi.
«Kabul olunmaz,» denildi,
«Manda ve Himaye...»*

Hemen ardından Sivas Kongresi gelecektir:

*4 Eylül 919'da toplandı Sivas Kongresi,
ve 8 Eylülde
Kongrede bu sefer
yine ortaya çıktı Amerikan mandası.*

.....

*Ve böylece, bin dereden su getirdi İstanbul'dan gelen zevat.
Sivas, mandayı kabul etmedi fakat,
«Hey gidi deli gönlüm,»
«Akıllı, umutlu, sabırlı deli gönlüm,
ya İSTİKLAL, ya ölüm!»
dedi.*

Bu sırada düşman, Anadolu'yu karış karış ele geçirmeye çalışmaktadır. Çok geçmeden Birinci, İkinci İnönü, Sakarya Meydan Muharebesiyle püskürtülecektir:

*10 Kanunsani (Ocak) 1921
Bu, Birinci İnönü,
sonra ikincisi :
23 Mart 1921 günü
düşmanın Bursa ve Uşak grupları üstümüze yürüyor.
Onlarda, topçu ve piyade
bizden üç kere fazla,
bizim atımız çok.
Atların mekanizması,
hartucu,
namlusu yoktur
ve kılıç
çıplak, ucuz bir demirdir.
26 Mart :
Akşam.
Sağ cenah ilerimize yanaştılar.
27 Mart :*

Bütün cephelerde temas.

28, 29, 30 :

Kavgaya devam.

Ve Martın 31'inci gecesinde,

(ayışığı var mıydı bilmiyorum)

İnönü karanlığı sesler ve kıvılcımlarla doluydu.

Ve ertesi gün

1 Nisan :

Metristepe aydınlanıyor.

Ve biz telgraflardan kelimeler okuyoruz...

'Saat altı otuz:'

'Bozüyük yanıyor.'

'Düşman

Muharebe Meydanını

Silahlarımıza terk etmiştir.

Garp Cephesi Kumandanı İsmet'

Ve o gün ordu yalnız düşmanı değil,

Makus talihini yendi millet...

.....

Sonra 23 Ağustos:

Sakarya melhamei kübrası ki

devamı 13 Eylül gününe kadardır.

Bizim kırk bin piyademiz,

dört bin beş yüz atlımız,

düşmanın seksen sekiz bin piyadesi,

üç yüz topu vardır.

Harp meydanının kuzey yanı

Sakarya

ve dağlardır:

.....

Bu çölün,

bu dağların,

bu nehrin ve bizim önümüzde

yirmi iki gün ve gece faslasız dövüşüp

düşman ordusu ric'ata mecbur kaldı.

Asker sivil Türk köylüsünün direncinin başarısıdır bu. Nurettin Eşfak mektubundaki bir şiirle Türk köylüsünü onurlandıracaktır:

TÜRK KÖYLÜSÜ

Topraktan öğrenip

kitapsız bilendir.

Hoca Nasreddin gibi ağlayan

Bayburtlu Zihni gibi gülendir.

Ferhad'dır

Kerem'dir

ve Keloğlan'dır.

Yol görünür onun garip serine,

analar, babalar umudu keser,

kahbe felek ona eder oyunu.

Çarşambayı sel alır,
bir yâr sever
el alır,
kanadı kırılır
çöllerde kalır,
ölmeden mezara koyarlar onu.
O, "Yûnusû biçâredir
Baştan ayağa yâredir",
ağu içer su yerine.
Fakat bir kerre bir derd anlayan düşmeyegörsün önlerine
ve bir kerre vakterişip

"-Gayrık yeter!..."
demesinler.

Bunu bir dediler mi,
"İsrâfil sûrunu urur,
mahlûkat yerinden durur",
toprağın nabzı başlar
onun nabızlarında atmağa.
Ne kendi nefsinı korur,
ne düşmanı kayırır,
"Dağları yırtıp ayırır,
kayaları kesip yol eyler âbıhayat akıtmağa...

Düşman püskürtölüyor olsa da elinde kalanlar vardır daha:

Buna rağmen:

Sene 1922

ve 15 vilâyet ve sancak
ve 9 büyük şehir
düşman elindedir,
İnanılmaz şeyler düşmandadır ki
bunların arasında:
7 göl, 11 nehir
ve köklerinde baltamızın yarası
ve yangınlarıyla bizim olan
ve adı kitaplarda yazılı
yüz kere yüz bin dönüm orman,
bir tersane, iki silâh fabrikası,
ve 19 körfez ve liman ki
belki bir çoğunun
rıhtımı,
mendireği,
kırmızı, yeşil fenerleri yoktur
ve belki sularında
ateş kayıklarının ısıltısından başka ışık yanmadı,
fakat onlar
tahta iskeleleri ve kederli balıkçılarıyla bizimdiler.

Bu zorlu direnişin cephe gerisinde kadınlarımızdır savaşın yükünü omuzlayan:

Ayın altında kağnılar gidiyordu.
Kağnılar gidiyordu Akşehir üstünden Afyon'a doğru.
Toprak öyle bitip tükenmez,
dağlar öyle uzakta,
sanki gidenler hiçbir zaman
hiçbir menzile erişmeyecekti.
Kağnılar yürüyordu yekpare meşeden tekerlekleriyle.
Ve onlar
ayın altında dönen ilk tekerlekti.
Ayın altında öküzler
başka ve çok küçük bir dünyadan gelmişler gibi
ufacık, kısacıktılar,
ve pırıltılar vardı hasta, kırık boynuzlarında
ve ayaklar altından akan
toprak,
toprak
ve topraktı.

Gece aydınlık ve sıcak
ve kağnılarda tahta yataklarında
koyu mavi humbaralar çırılçıplaktı.
Ve kadınlar
birbirlerinden gizleyerek
bakıyorlardı ayın altında
geçmiş kabilelerden kalan öküz ve tekerlek ölülerine.

Ve kadınlar,
bizim kadınlarımız:
korkunç ve mübarek elleri,
ince, küçük çeneleri, kocaman gözleriyle
anamız,
avradımız, yârimiz
ve sanki hiç yaşamamış gibi ölen
ve soframızdaki yeri
öküzümüzden sonra gelen
ve dağlara kaçırıp uğrunda hapis yattığımız;
ve ekinde, tütünde, odunda ve pazardaki
ve karasabana koşulan
ve ağıllarda
ışığında yere saplı bıçakların
oynak, ağır kalçaları ve zilleriyle bizim olan
kadınlar,
bizim kadınlarımız.

şimdi ayın altında
kağnıların ve hartuçların peşinde
harman yerine kehribar başaklı sap çeker gibi
aynı yürek ferahlığı,
aynı yorgun alışkanlık içindeydiler.
Ve on beşlik şarapnelin çeliğinde

*ince boyunlu çocuklar uyuyordu.
Ve ayın altında kağnılar
yürüyordu Akşehir üstünden Afyon'a doğru.*

Gazi Mustafa Kemal ile arkadaşlarının bütün yoksulluklara göğüs eren halkla bütünleşen üstün çabaları onları adım adım zafere yaklaştıracaktır:

*Dağlarda tek
tek
ateşler yanıyordu.
Ve yıldızlar öyle ısıltılı, öyle ferahtılar ki
şayak kalpaklı adam
nasıl ve ne zaman geleceğini bilmeden
güzel
ve rahat günlere inanıyordu
ve Kocatepede
gözetleme yerinde
ve gülen bıyıklarıyla duruyordu ki mavzerinin yanında,
birden bire beş adım sağında
"O"nu gördü.
Paşalar "O"nun arkasındaydılar.
"O", saati sordu.
Paşalar: «Üç», dediler.
Sarışın bir kurda benziyordu.
Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı.
Yürüdü uçuşunun başına kadar,
eğilip durdu.
Bıraksalar
İnce, uzun bacakları üstünde yaylanarak
ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak
Kocatepe'den Afyon ovasına atlayacaktı.*

.....

*Mavi gözlü Başkumandan
baktı saatine:
— Saat beş otuz...
Ve başladı topçu ateşiyle
ve fecirle birlikte büyük taarruz.
Sonra.
Sonra, düşmanın müstahkem cepheleri düştü.
Bunlar:
Karahisar güneyinde 50 ve şarkında 20–30 kilometredeydiler.
Sonra.
Sonra, düşman ordusu kuvâyî külliyesini ihata ettik
Aslıhanlar civarında
30 Ağustos'a kadar.
Sonra.
Sonra, 30 Ağustosta düşman kuvâyî külliyesi imha ve
esir olundu.
Esirler arasında General Trikopis:*

*alaturka sopa yemiş bir temiz
ve sırmaları kopuk Frenk uşağı...
Yaralı bir dūřman ölüsüne takıldı Nureddin Eřfak'ın
ayağı.
Nureddin dedi ki: «Teselyalı oban Mihail,»
Nureddin dedi ki:
«Seni biz değil,
buraya gönderenler öldürdü seni...»*

30 Ađustos zaferinin ardından 9 Eylül'de İzmir'e girildi Tek dūřman askeri kalmamacasına. Nazım Hikmet:

*Sonra.
Sonra, 9 Eylülde İzmir'e girdik
ve Kayserili bir nefer
yanan şehrin kızılıtsı içinden gelip
fkeden, sevinçten, mitten ağlıya ağlıya,
Güneyden Kuzeye,
Doğudan Batıya,
Türk halkıyla beraber
seyretti İzmir rıhtımından Akdeniz'i.
Ve biz de burada bitirdik destanımızı.*

der. Der ama daha öncesinde zaferin anlam ve önemini Ali Onbaşının bir şimşek hızıyla dūřnerek duyduğu bir türküyle açıklar:

*Drtıala gelip Uzak Asya'dan
Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan
bu memleket bizim!
Bilekler kan içinde, dişler kenetli, ayaklar çıplak
ve ipek bir haliya benziyen toprak,
bu cehennem, bu cennet bizim.
Kapansın el kapıları, bir daha aılmasın,
yok edin insanın insana kulluğunu,
bu davet bizim.
Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür
ve bir orman gibi kardeşçesine,
bu hasret bizim!*

Askeri zaferin ardından sivil zafer gelecektir. Özgürlüđün ve demokrasinin zaferi. Çünkü zafer yalnızca dūřmanı topraklarından kovmak demek değildir. Zafer toplumsal, siyasal, ekonomik hakların elde edildiği/edileceği bir düzende i ve dış barış içinde özgürce yaşamaktır. İşçinin, emekçinin kendi elleriyle yarattığı uygarlığın zenginlikleriyle güzelliklerinden eřit pay almasıdır.

30 Ağustos zaferi, bir yıl sonra 29 Ekim 1923'te cumhuriyet düzeniyle talanmış, yapılan devrimlerle halkımız ağdaş uygarlığa ulaşmıştır.

Bugünse iktidardakiler, 30 Ağustos zaferinin kazandırdığı, yüzüncü yılını kutlayacağımız, cumhuriyetimizin devrimlerle bize sağladığı ağdaş uygarlık düzenimizi ayaklar altına almış, en temel hak ve zgrlklerimizden yoksun bırakmış/bırakmaktadır.

Bize düşen Anayasal hak ve özgürlüklerimizi yeniden kazanmak, cumhuriyetimizi yüzüncü yılına yakışır biçimde kutlamak için var gücümüzle savaşım vermektir.

Bu savaşımımız, Nazım'ın dediğince:

Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür

Ve bir orman gibi kardeşçesine

olmalıdır / olacaktır. Çünkü mutluluk, birlik ve beraberlik içinde olan halkındır!